

Justis- og beredskapsdepartementet

Deres ref.:

Vår ref.: LELS

Dato: 16.10.2023

Hørings svar NOU2023: 17 Nå er det alvor - Totalberedskapskommisjonen

YS takker for muligheten til å komme med høringssvar på Totalberedskapskommisjonens rapport (NOU 2023:17). YS deler kommisjonens virkelighetsbeskrivelse og forslag til hovedanbefalinger, og stiller oss også i hovedsak bak kommisjonens anbefalinger. YS høringssvar er delvis basert på innspill fra medlemsforbund som arbeider og har sitt virke innenfor beredskapssamarbeidet i stort. Våre medlemsforbund organiserer medlemmer i samfunnskritiske funksjoner og er viktige i en totalberedskapskontekst. Eksempler på yrkesgrupper som er organisert i YS er ambulansesarbeidere, ansatte i forsvaret, politi, piloter, ansatte i finansnæringen, tollere og yrkessjåfører.

Innledningsvis ønsker YS å fremheve betydningen av tillit og et velfungerende partssamarbeid i det norske samfunnet. Myndighetenes evne til å iverksette omfattende og inngripende tiltak under pandemien kan tilskrives den tilliten og dialogen som eksisterer mellom sivilsamfunnet og myndighetene i Norge. Dette bygger på den norske samarbeidsmodellen, der den sittende regjeringen er avhengig av kontinuerlig samarbeid og dialog med partene i arbeidslivet, og andre sivilsamfunnsaktører, for å kunne gjennomføre effektive og målrettede tiltak i kritiske situasjoner. Tidligere kriser har også demonstrert verdien av dette samarbeidet, men under pandemien ble det satt på spissen.

Som kommisjonen skriver, så haster det med å styrke den norske beredskapen. YS oppfordrer på det sterkeste til at det kommende arbeidet prioriteres og følges opp nøye. Det er nå vi har mulighet til å legge grunnlaget for en tryggere fremtid.

YS' innspill til kommisjonens hovedanbefalinger:

YS støtter kommisjonens hovedanbefalinger, men ønsker å gå nærmere inn på et utvalg av disse innledningsvis.

Styrket beredskap og samarbeid på tvers av sektorene:

Myndighetenes og befolkningens forventning om effektivt samvirke mellom offentlige etater i kriser blir ofte utfordret av begrensede ressurser og manglende tverrsektorielle beredskapsplaner.

I en tid med økt usikkerhet og trusler mot vestlige land, er forberedelse på uventede situasjoner avgjørende. Beredskapsplaner og tverretattlig samarbeid mangler for alvorlige hendelser som krever koordinasjon mellom ulike etater som vegmyndigheter, politi, toll, brann- og redningstjenester. Tverrfaglige øvelser for å håndtere slike hendelser er også mangelvare.

Prioritering av liv og helse er alltid nødvendig, men tverrfaglig samarbeid og kunnskapsdeling må være på plass før oppgaver fordeles. Det er også viktig å vurdere konsekvensene av full stans i vareførsel ved alvorlige hendelser og avgjøre om det skal tillates uten noen form for kontroll. I tillegg bør beredskap inkludere scenarier hvor etater må be om tverrfaglig bistand for å håndtere ekstraordinære hendelser, og dette krever raske beslutninger og ressursomdirigering

En utfordring som i våre øyne er underkommunisert er tolletatens rolle. Begrensede ressurser og manglende tverrsektorielle beredskapsplaner forsterkes i grensesituasjoner, hvor selv mindre hendelser kan påvirke tolletatens hovedoppgaver og handelsstrømmen til og fra landet.

Yrkesskadeordning for alle ved trening på farlige situasjoner

Ingen yrkesgrupper i Norge, med unntak for politiet, er dekket av yrkesskadeordningen under pålagt trening på farlige situasjoner. Yrkesgrupper som brannvern, forsvaret, tollere, ambulansarbeidere og ansatte på sokkelen er noen eksempler på arbeidstakere som er pålagt trening i farlige situasjoner.

YS mener det er viktig at man ser på beredskapen i Norge som en helhet, og i dette bildet er det svært viktig at alle som trener på farlige situasjoner også er fullt ut dekket av en robust yrkesskadeordning. YS krever at alle yrkesgrupper som har pålagt øvelse og trening på farlige situasjoner skal være dekket av yrkesskadeordningen, uavhengig av om de er i offentlig eller privat sektor.

En robust frivillig sektor

Frivillige organisasjoner spiller en avgjørende rolle i å styrke samfunnets evne til å håndtere kriser og nødsituasjoner. For å opprettholde og videreutvikle denne viktige ressursen, ønsker YS å understreke behovet for å etablere mer forutsigbare rammevilkår og sikre at tildelinger rettes mot prosjekter som virkelig styrker beredskapen. I den forbindelse bør offentlig myndigheter også utarbeide planer for oppskalering og finansiering av frivillig sektors bidrag i forbindelse med en krise. Frivillige organisasjoner bør mer generelt inngå i det offentliges planverk for håndtering av kriser, og delta i øvelser og annen samhandling når det ikke er krise.

Den manglende satsingen på de frivillige redningsorganisasjonene går mot alle faglige råd regjeringen har fått de siste årene. Både koronakommisjonen, forsvarskommisjonen og totalberedskapskommisjonene har de siste årene påpekt at samarbeidet mellom det offentlige og de frivillige redningsorganisasjonene må styrkes. Det er i tillegg bekymringsfullt å merke seg den økende midlertidigheten og de dårlige arbeidsvilkårene som preger flere frivillige organisasjoner. For å bygge en sterkere og mer pålitelig frivillig sektor, er det avgjørende å skape gode og stabile arbeidsvilkår for de frivillige.

God nasjonal situasjonsforståelse og styrket grunnberedskap

YS deler oppfatningen av at god nasjonal situasjonsforståelse og styrket grunnberedskap er viktig. Men vi ser at dette ikke nødvendigvis er tilfelle på alle områder i dag.

Norske tollforbund i YS stiller spørsmål ved om DSB, som har det overordnede sivile beredskapsansvaret, og Statsforvalterne har god nok kompetanse til å foreta nødvendige prioriteringer i nødsituasjoner ved grensene.

Økt spesialisering av oppgaver, gjentatte budsjettkutt av frie midler, mer øremerking av ressurser og påfølgende mindre og svakere tverretattlig samarbeid er gjennomgangsmelodien i forvaltningen. Videre er gjeldende personvernlovgivning et hinder for å dele, lagre og behandle informasjon tverretattlig. Dette opplevde Tolletaten også under koronaepidemien, men vi er også kjent med at dette også er et vanlig problem mellom andre etater. Det operative kontrollsamarbeidet mellom de sivile

kontrolletatene er derfor mange steder på et historisk lavt nivå. Samarbeidet fungerer likevel bra i de tilfellene hvor det finnes klare regler og rutiner for informasjonsdeling og oppfølging av konkrete saker. Sivilforsvaret som underliggende etat i DSB, er et skritt på riktig vei for å ansvarlig gjøre, operasjonalisere og synliggjøre etaten i større grad.

Langtidsplaner og totalforsvarsforlik

For at kommisjonens hovedanbefalinger skal lykkes, mener YS at utarbeidelsen av en helhetlig langtidsplan for sivil beredskap et avgjørende skritt. Dette planverket bør inkludere flerårige strategier og tydelige ambisjonsnivåer. Slike planer er vesentlige for å legge grunnlaget for vellykkede politiske prosesser, etablere klare retninger, og avklare forventninger mellom befolkningen, samarbeidspartnere og myndighetene med hensyn til hva som kan forventes i ulike scenarier.

Dette inkluderer å styrke helhetstenkningen, implementere flerårige planer og klart definere ambisjonsnivåene. Dette er avgjørende for å legge grunnlaget for effektive politiske prosesser, etablere en tydelig retning og avklare forventningene mellom befolkningen, samarbeidspartnere og myndighetene når det gjelder hva som kan forventes i ulike scenarier.

For å gjennomføre en slik langtidsplan, er det nødvendig med betydelige finansielle ressurser. Forsvaret er avhengig av tett samarbeid med flere aktører i det sivile samfunnet for å lykkes i sitt oppdrag. En styrking av Forsvaret sammen med en forsterkning av de sivile beredskapsaktørene, er nødvendig. Det vil derfor være avgjørende å jobbe for et totalforsvarsforlik som inkluderer alle relevante sektorer.

Norges Politilederlag og Parat Politiet i YS har lenge argumentert for en omfattende langtidsplan for politiet, noe som kommisjonens forslag om sivil beredskap delvis reflekterer. Spesielt positivt er det at politiet er fremhevet som en viktig aktør i kommisjonens tankegang, ettersom politiet spiller en avgjørende rolle i krisehåndtering. Derfor bør politiets beredskap inngå som en vesentlig del av en helhetlig langtidsplan for politiet.

Norges Politilederlag og Parat Politiet, i samarbeid med Politiets Fellesforbund og NTL Politiet, har sendt en henvendelse til Justis- og Beredskapsministeren datert 22. september 2023. I brevet foreslår de et rammeverk for politiets utvikling kalt "Politidirektørens faglige råd," som skal utarbeides i en fireårssyklus. Dette rådet skal vurderes ut fra trusselbildet, politiske målsetninger og tilgjengelige økonomiske ressurser og inkludere alternativer med ulike ambisjonsnivåer og kostnadsoverslag. Beslutningen om politiets utvikling og ressursfordeling skal være en politisk prosess med involvering av Stortinget. Dette forslaget er ment å inngå som en del av et bredt totalforsvarsforlik, og det haster med oppstart i 2023.

YS' innspill til utvalgte kapitler i rapporten:

Kapittel 5: En sammenhengende og robust beredskapsstruktur

Behov for større helhetstenkning

Pandemien og koronakommisjonens funn anskueliggjorde at manglende helhetstenkning viser seg også i at myndighetene i beredskapsarbeidet ikke har tatt tilstrekkelig hensyn til at risiko i en sektor avhenger av risiko i andre sektorer. YS mener det er behov for å utvikle mer sektorovergrepssystemer som fanger opp denne gjensidige avhengigheten. Beredskap har vært og er krevende planlegging. YS medlemsforbund i kommunal sektor erfarer at det generelt er vanskelig å få aksept for å planlegge for hendelser man håper ikke skal skje. I mange sektorer er det behov for å bygge en

bedre kultur og aksept for beredskapsarbeid. Pandemien har med tydelighet vist at mange ulike funksjoner og yrkesgrupper i offentlig og privat sektor er kritiske bidragsytere i totalberedskapen. Det er derfor nødvendig å tenke bredt om hvilke samfunnsområder og yrkesgrupper som er relevante.

Manglende evne til behandling av gradert informasjon

Samhandling og felles virkelighetsforståelse mellom aktører er svært viktig i krisesituasjoner. Rapporten fra kommisjonen viser imidlertid at det er manglende evne og vilje til å dele informasjon mellom aktørene. Mangelfull tilgang og kapasitet på graderte plattformer og for få sikkerhetsklarte ansatte hos aktørene, påvirker muligheten for å behandle og dele gradert informasjon. Dette påvirker videre muligheten for å skape denne felles situasjonsforståelsen.

Kapittel 6: Internasjonalt samfunnssikkerhets- og beredskapssamarbeid

Styrket nordisk og internasjonalt samarbeid

YS ønsker å understreke viktigheten av kommisjonens anbefalinger om å videreføre og styrke samarbeidet med EU, FN og Nato om samfunnssikkerhet og beredskap, og ta initiativ til å styrke samarbeidet om totalforsvar, samfunnssikkerhet og beredskap i Norden. Styrkingen av norsk beredskap i årene fremover er på mange områder avhengig av vårt samarbeid med EU og Norden. Med et felles nordisk arbeidsmarked, og pandemien klart i minne, bør Norge og de nordiske landene jobbe målrettet fremover med å bygge ned barrierer for samhandling i tilfelle krise. Samarbeidet med EU på legemiddelområdet og levering av vaksiner er et eksempel på hvor viktig dette samarbeidet har vært på helseområdet. EU-kommisjonen arbeider kontinuerlig med å etablere felles tiltak for å bedre cybersikkerhet og informasjonssikkerhet, et arbeid også Norge bør støtte opp om.

Også på området matvaresikkerhet er det en fordel for Norge å ha et godt og nært handelssamarbeid med andre europeiske land. Vi vil som en liten økonomi i praksis alltid være avhengig av handel for å skaffe oss det vi trenger. Dersom de tendensene til deglobalisering og regionalisering vi ser nå vedvarer, betyr det at også for oss kan det bli vanskeligere over tid å handle med verden utenfor EU og Nord- Amerika.

Kapittel 10: Totalforsvaret

Forskrift om Forsvarets bistand til offentlige myndigheter og andre bistandsaktører

Forslag til ny forskrift om Forsvarets bistand til offentlige myndigheter og andre bistandsaktører fremmet av Forsvarsdepartementet (FD) er ikke omtalt i rapporten. Forskriften skal gjelde bistand i fred, krise og krig, der Forsvaret skal kunne støtte opp under sivile beredskapsaktører ved en uønsket hendelse dersom det er behov. YS forutsetter at lovhjemmelen og forskriftsforslaget ikke vil svekke den beredskapen Forsvaret har i forhold til sine primære oppgaver, eller den særskilte beredskapen Forsvaret har i dag til å støtte politiet i kontraterroroperasjoner. YS anser at i en presset krisesituasjon bør både anmodende myndighet og Forsvaret ha et ansvar for at det blir vurdert om de sivile ressursene rent faktisk er utilstrekkelige.

Samtidighetskonflikter

YS vil videre peke på potensielle samtidighetskonflikter mellom bistandsbehovene til offentlige myndigheter, politiet og andre aktører. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) har en viktig rolle i koordinering og prioritering av bistandsanmodninger før de når Forsvaret. Det bør i det videre vurderes hvordan Forsvarets, totalforsvarets og helsesektorens behov i hele kriseskalaen skal oppfylles og prioriteres og hvor ulike roller skal ligge.

Tilgjengelighet av personell og ressurser

Det er også viktig å vurdere om nødvendige ressurser og personell vil være tilgjengelige den dagen det blir aktuelt å iverksette totalforsvarskonseptet som følge av en kritesituasjon. Dette inkluderer spørsmål om tilgjengelighet og gripbarhet av personell, som er avgjørende for å håndtere både militære og sivile aspekter av totalforsvarskonseptet. Reglene krever at beredskapsplaner på alle nivåer inkluderer oversikt over tilgjengelige personellressurser og hvordan eksisterende kapasiteter og kompetanse kan mobiliseres i situasjoner med økende behov for personell. Den demografiske utviklingen i Norge med færre yrkesaktive og flere pensjonister gjør at pensjonistene potensielt kan utgjøre en verdifull ressurs for totalberedskapen. Nylige endringer i pensjonsordningen for militært ansatte kan imidlertid skape utfordringer for mange. De som er født fra 1970 og utover risikerer en varig reduksjon i pensjonen ved å ta betalt arbeid etter å ha nådd aldersgrensen på grunn av avkortningsregler. Denne nye særalderspensjonsordningen kan potensielt påvirke den norske totalforsvarsberedskapen ved å redusere den tilgjengelige kompetansen og komplisere rekruttering.

Samarbeid med sivile aktører

Det er en gjensidig avhengighet mellom Forsvaret og det sivile samfunnet, og dette blir tydelig i situasjoner der Forsvaret må samarbeide med sivile aktører, for eksempel ved mottak av allierte styrker. Dette samspillet kan gi opphav til en rekke komplekse spørsmål, spesielt i lys av folkerettslige forpliktelser og spørsmålet om den folkerettslige statusen til sivile i krigssituasjoner.

En helhetlig planlegging og prioritering av totalforsvarets ressurser

Det å rekruttere, beholde og vedlikeholde tilstrekkelig kvalitet og kvantitet på samfunnets samlede militærfaglige kompetanse er avgjørende for å opprettholde Forsvarets legitimitet og troverdighet som samfunnsinstrument. Som det fremgår av rapporten, må ressursene for totalforsvaret planlegges og prioriteres mer helhetlig. Stortinget vedtar langtidsplaner for forsvarssektoren og forplikter økonomiske ressurser over fireårsperioder for å sikre en balansert utvikling av Forsvaret. På sivil side skjer beredskapsplanleggingen gjennom de årlige budsjettene, og sektorvis. Det kan være behov for en mer balansert utvikling av dette for en bedre ivaretagelse av ressursene ifm. samfunnssikkerhet og beredskap.

Tydeliggjøring av Avinor og norske lufthavners rolle i totalforsvaret

Avinor har ansvaret for lufthavnene og flysikringstjenester i Norge, inkludert brann- og redningstjenesten som består av ca. 700 høyt kvalifiserte ansatte med moderne utstyr. De er opplært til å håndtere luftfartsrelaterte hendelser og har kompetanse som overlapper med det kommunale brannvesenet. Brann- og redningstjenesten er tilgjengelig i lufthavnenes åpningstider. De siste 10-15 årene har det vært et sterkt kostnadsfokus i Avinor og norsk luftfart, noe som har ført til nedskjæringer i brann- og redningsberedskapen. Dette har påvirket kunnskap, trening, øvelser, og viktigst av alt, beredskapsvevnen i kritiske situasjoner. I sammenheng med lignende kostnadsfokus i andre sektorer, kan disse reduksjonene få alvorlige konsekvenser for Totalforsvaret og evnen til å håndtere store hendelser.

Kapittel 11: Sivile beskyttelsestiltak

Styrkingen kommisjonen anbefaler for Sivilforsvarets operative evne og sivile beskytt må settes ytterligere på dagsorden, og kommer til å kreve betydelig budsjettøkning for å nå målene på kapasitet og kompetanse som er ønsket. Etterslepet på materiell og kompetanse må også beskrives.

Kapittel 12: Næringslivets rolle i beredskapen

YS stiller seg bak kommisjonens anbefalinger knyttet til næringslivets rolle i beredskapen. På generelt grunnlag og særlig knyttet til beredskap ønsker YS en strategisk næringspolitikk som sikrer norsk

eierskap og norske arbeidsplasser i fremtiden. Statens eierskapsutøvelse må opptre som en regulerende myndighet, noe som krever god rolleforståelse. Dette er særlig viktig gitt dagens sikkerhetspolitiske situasjon og et uforutsigbart bilde knyttet til ekstremvær og dets konsekvenser i fremtiden. YS ønsker å knytte kommentarer til følgende punkt: «Å inkludere næringslivet i sentralt, regionalt og lokalt beredskapsråd.»

YS ønsker å påpeke at det også er viktig å inkludere arbeidstakerorganisasjoner i næringslivet i disse rådene. Dette kan enten gjøres via næringslivets sikkerhetsråd (NSR) eller ved direkte deltakelse. Beredskapsrådenes funksjon under kriser innebærer ofte tiltak som treffer arbeidstakere enten ved at de blir omplassert/brukt til andre arbeidsoppgaver eller må jobbe utover ordinær arbeidstid. For å kunne mobilisere hele arbeidsstyrken er det derfor viktig at arbeidstakersiden er representert i beredskapsråd på alle nivåene. Videre bør dette ses i sammenheng med mobilisering av frivillig sektor, og behovet for et lokalt planverk som evner å trekke på alle lokale ressurser i en krisesituasjon, at samspillet mellom næringsliv, frivillige ressurser og lokale myndigheter optimaliseres.

Kapittel 14: Energiforsyning

Forutsigbar tilgang på grønn og rimelig kraft

YS ønsker å fremheve viktigheten av kommisjonens anbefaling om å gjennomføre et nasjonalt løft for å sikre tilstrekkelig fornybar energi i årene fremover, og understreker behovet for at tilgangen på kraft er forutsigbar, men også rimelig. I en nødsituasjon er forutsigbar tilgang til rimelig kraft avgjørende for å opprettholde samfunnets funksjoner og beskytte befolkningens sikkerhet og velferd. Det er derfor nødvendig å inkludere tiltak som sikrer en stabil energiforsyning i nasjonale beredskapsplaner for å håndtere en rekke potensielle nødssituasjoner. Dette vil bidra til å redusere sårbarheten og øke landets evne til å respondere effektivt på kritiske utfordringer. YS ønsker i tillegg å fremheve betydningen av fornybar kraft som en kritisk faktor for nasjonal beredskap. I en tid hvor bærekraft og miljøhensyn er av økende viktighet, er det viktig at krafttilførselen er fornybar. Dette vil være særlig viktig i en langvarig krisesituasjon.

Kapittel 16: Matforsyning

Identifisering av kritiske aktører innenfor privat næringsliv:

Det er viktig å identifisere kritiske aktører innenfor privat næringsliv som bør være en del av kommuneberedskapen, spesielt de som er knyttet til matforsyning og andre viktige varer. Under pandemien var det kritisk for bøndene og deres virke at Felleskjøpet stengte. Det er viktig å inkludere slike butikker i beredskapsplanleggingen for å sikre at bøndene kan opprettholde sin produksjon og at forbrukerne har tilgang til norske produkter, hvis en krise skulle oppstå.

Tilstrekkelig lagerkapasitet:

Sikre tilstrekkelig lagerkapasitet for livsviktige forsyninger som mat og medisiner er nødvendig for å møte utfordringene som kan oppstå under kriser. Disse kravene bør støttes opp under og videreutvikles for å sikre at helseinstitusjoner og andre viktige enheter har de nødvendige ressursene for å ivareta samfunnssikkerheten. Det er derfor viktig å vurdere begrensninger på typer varer som skal lagres og sørge for at dekker de mest kritiske behovene i beredskapsplanleggingen.

Krav til beredskapslagring:

Det er viktig å stille krav til beredskapslagring på institusjoner som sykehus og lignende. Dette vil bidra til å sikre at det er tilstrekkelig tilgang til mat og medisinske forsyninger i nødstilfeller. Slike tiltak kan støttes opp under for å sikre en pålitelig og robust matforsyning.

Kapittel 18: Transport

Luftfart

I Totalberedskapskommisjonens rapport redegjøres det relativt kort om luftfartens samfunnskritiske funksjon. YS savner et større fokus på lufthavnenes rolle i beredskapen. Norge har en avsides lokasjon i Europa, og preges av å være langstrakt med spredt bosetting. Dette gjør oss mer avhengig av flytransport.

Luftfarten er kritisk for mange samfunnsfunksjoner, og YS representerer bredden av ansatte i tjenester som luftfarten leverer. Ved større hendelser, spesielt i distriktene der flyplasser er tilgjengelige, har luftfartøy potensial til å gi verdifull støtte til nødetatene. Dette inkluderer brannbiler med betydelig vann- og slukkekapasitet, redningsutstyr som telt, pledd og førstehjelpsutstyr, dimensjonert for behandling av mange skadde, i samsvar med brann- og redningskategorien til den aktuelle flyplassen. Bistanden vil også involvere mannskap som er godt trent og innehar nødvendig kompetanse. Det er viktig å etablere en effektiv prosess for anmodning og rekvirering av utstyr og mannskap fra flyplassene, noe som vil kunne være av avgjørende betydning ved hendelser som skogbranner, større ulykker, naturkatastrofer og sjørelaterte nødsituasjoner.

Utenlandske eierskap og mangel på helikopterpiloter innen Offshore

YS ønsker å knytte kommentarer til følgende anbefalinger: *Å avklare problemstillinger knyttet til Forsvarets behov for sivil transportinfrastruktur og -ressurser i ulike scenarioer, inkludert hvilke mekanismer Forsvaret vil bruke for å tilgjengeliggjøre ressurser; og Å utrede forutsetninger for å tilgjengeliggjøre transportressurser i kriser, blant annet i lys av utviklingen med eierskap på tvers av landegrensene.*

Luftfarten er en kompleks internasjonal næring, preget av ulike eierskap og operasjoner. Flyselskaper kan ha utenlandske eiere, og mange leaser fly fra multinasjonale selskaper. Dette betyr at flyene ikke nødvendigvis er registrert i Norge. Piloter og kabinpersonale er ofte ikke norske, og teknisk vedlikehold blir ofte utført av ikke-norske aktører. Sivil luftfartsregelverk kan også inneholde begrensninger som påvirker militær bruk av sivile fly. Videre er det strenge krav knyttet til overgangen fra militær til sivil bruk. Dette gir opphav til flere komplekse juridiske spørsmål, inkludert flysikkerhets- og annet luftfartsregelverk, spørsmål knyttet til arbeidsgiveransvar og utfordringer knyttet til forsikringsansvar. Disse problemstillingene må løses for å kunne pålegge operatører å yte bistand i kriser og krigssituasjoner. Tidligere dialoger med Forsvaret har indikert at det kan være manglende forståelse eller kunnskap om disse temaene og utfordringene.

Når det kommer til mulige pålegg eller rekvirering av helikoptermateriell som normalt brukes offshore, er det viktig å merke seg at de norske offshore-helikopteroperatørene spiller en kritisk rolle i forsyningen av energi til Europa. Det er derfor bekymringsverdig at medlemsbedrifter innenfor helikoptersegmentet i NHO Luftfart opplyser at det kan være krevende å få rekruttert tilstrekkelig med kvalifiserte piloter, spesielt innen offshore. Denne situasjonen vil trolig forverres i årene som kommer, og det vil derfor være viktig å se på tiltak som bidrar til økt rekruttering til helikopterpilotutdanning. Dette kan for eksempel være eventuelle endringer i den nåværende låneordningen som tilbys gjennom Lånekassen.

Myndighetene må dekke kostnadene av utvidet beredskap

YS ønsker også å kommentere følgende anbefaling: *Å sikre beredskap på flyplasser som gjør at redningshelikoptre, luftambulanser og andre helikoptre og fly som bidrar i søk, redning og transport av skadde og syke, har en forutsigbarhet når det gjelder tilgjengelighet av flyplasstjeneste.* YS

vil understreke viktigheten av at kostnadene forbundet med en utvidelse av beredskapen må dekkes av myndighetene. Dette innebærer at de som utløser behovet for samfunnsmessige oppgaver bør bære de faktiske kostnadene, i stedet for at de sivile flyselskapene pålegges økte avgifter, som det er tilfellet i dag. Det er allerede en betydelig underdekning på Avinors flyplasser når det gjelder å støtte Forsvarets aktiviteter, driftskostnader og beredskap for luftambulanse, blant annet.

Ad hoc-avtaler om beredskap innenfor innenlandsk helikoptersektor.

YS ønsker å knytte noen bemerkninger til *ad hoc-avtaler* om beredskap innenfor innenlandsk helikoptersektor. Disse avtalene innebærer at selskapene som har inngått avtaler skal kunne bidra med kapasitet på kort varsel under kriser. I henhold til disse avtalene, skal det mottas betaling for faktisk kjøpte tjenester. Vi vil poengtere at det eksisterer i begrenset grad en fast betaling i bunnen som sikrer et minstenivå av beredskap for vår kritiske infrastruktur.

Behov for tilrettelegging for økt nasjonal beredskap

YS vil også vise til at det er en økende etterspørsel etter beredskapstjenester på europeisk nivå. De norske helikopterselskapene har allerede, og har potensial til å, overføre mer beredskapskapasitet utenfor Norges grenser. Dersom det ikke blir tilrettelagt for økt nasjonal beredskap, er YS bekymret for at mer av denne kapasiteten kan bli flyttet til andre europeiske land.

Føringer for Avinor og andre lufthavner

Det bør på nasjonalt nivå legges føringer for Avinors og andre lufthavners virksomhet, slik at man sørger for at redningstjenesten har mulighet til å fylle drivstoff på norske lufthavner hele døgnet når behovet skulle være der. Spesielt er behovet for å kunne lande på lufthavner i distriktet nå større etter at det nye redningshelikopteret ble tatt i bruk, ofte vil det også bli enten hentet eller levert pasienter på lufthavnene. Dette vil styrke beredskapen spesielt i distriktene.

Flyselskaper med norsk AOC

YS vil understreke viktigheten av å ha selskaper innenfor luftfarten som operer med en norsk Air Operator's Certificate (AOC). Det er kun fly i selskaper med norsk AOC som kan rekvireres av norske myndigheter i en krisesituasjon. Dette gir myndighetene anledning til å ta kontroll og styre det enkelte fly, i tilfelle en krise skulle oppstå.

Prioriteringsliste for luftromsstrategien

YS ønsker å understreke betydningen av å ha en klar prioriteringsliste for luftromsstrategien, som er beskrevet på side 280 i rapporten. Samtidig forstår YS at regjeringen kan behøve å reevaluere prioriteringene når man går fra normale til kritiske situasjoner.

Andre bemerkninger vedrørende transport

Transportbehov i krisesituasjoner

YS er enig med kommisjonen om nødvendigheten av klarhet i forhold til transportbehov og løsninger for Forsvaret i ulike scenarier, spesielt i alvorlige krisesituasjoner og væpnede konflikter. I slike situasjoner vil Forsvaret ofte trenge ekstra transporttjenester, som det sivile samfunnet kan bidra med på grunn av begrensede ressurser. YS mener det er avgjørende at slike avtaler og behov er på plass før ulike scenarier inntreffer.

Utfordringer tilknyttet overgangen til grønn transportteknologi

Overgangen til grønn transportteknologi skaper nye sårbarheter, blant annet for Forsvaret og Sivilforsvaret, spesielt med tanke på at salget av fossildrevne biler vil stoppe i 2025. Dette vil medføre betydelige kostnader, inkludert behovet for å erstatte kjøretøy som ikke kan bruke diesel eller bensin

av operative årsaker. YS påpeker at det er viktig å skille mellom kjøretøy og driftsmaskiner i denne sammenhengen, og at kravene til elektrifisering ikke nødvendigvis må gjelde for våpenplattformer. Den største utfordringen vil være tilgjengeligheten, pris og påliteligheten til strømforsyning over tid, noe som kan påvirke Forsvarets operative kapasitet direkte. I tillegg bør det vurderes om operative avdelinger skal kunne fritas for krav om elektrifisering. Dette innebærer primært en enorm kostnad gjeldende utfasing av eksisterende kjøretøypark, samt skaper sekundært usikkerhet rundt operative kapasiteter gjeldende kjørelengde, varighet og robusthet i oppdrag som ikke er nært knyttet opp mot eksisterende infrastruktur.

Nasjonale turbiler:

Turbiler har vist seg å være avgjørende i kritesituasjoner, som ved naturkatastrofer eller andre ulykker som krever rask evakuering av befolkningen. I dag er turbilbransjen svært konkurranseutsatt, og med deltagelse fra en rekke utenlandske aktører, kan dette potensielt påvirke den nasjonale beredskapen, særlig i nødsituasjoner. Vi ønsker at norske turbilselskaper med tariffavtaler skal dominere mest mulig av turbilbransjen, da det etter vår mening er disse turbilene som først og fremst vil redde befolkningen i en nødsituasjon, og ikke de utenlandske turbilene. Turbiler som drives av norske selskaper vil også styrke nasjonal suverenitet og kontroll over vår egen transportsikkerhet.

Veisikkerhet:

Veisikkerhet bør være en integrert del av transportsikkerheten og spiller en helt avgjørende rolle. I kritesituasjoner er det helt nødvendig med tilstrekkelige og robuste veier, bruer og tunneler. Dårlig vedlikeholdte eller utdaterte veier kan føre til ulykker eller komplisere rednings- og evakueringstiltak i kritiske situasjoner. Det er derfor viktig at det investeres i kontinuerlig oppgradering og vedlikehold av veinettet.

Kapittel 19: Klimatilpasning og håndtering av naturfare

Viktigheten av en rettferdig omstilling

Konsekvensene av klimaendringene utgjør en svært bekymringsfull ramme for samfunnssikkerhet og beredskap, og påvirker samfunnsutviklingen i Norge og globalt. Rapporten påpeker at overgangen til et mer bærekraftig samfunn må gjennomføres uten å skape polarisering i befolkningen og samtidig opprettholde befolkningens tillit til myndighetene. YS er enig i dette, og vil understreke betydningen av en rettferdig omstilling i arbeidslivet. Den grønne omstillingen vil ha en betydelig innvirkning på arbeidstakere, og det er avgjørende at denne omstillingen skjer på en måte som inkluderer alle, slik at ingen blir utelatt eller skadelidende. En urettferdig omstilling kan føre til polarisering, økt skepsis mot klimapolitikk og en reduksjon i oppslutningen om bærekraftige tiltak.

Større fokus på planmessig bygging

Vi har allerede opplevd ekstremvær i Norge som har ført til ødeleggelse av kritisk infrastruktur og isolasjon av bygder. Dette krever en ny tilnærming til hvordan vi planlegger og bygger for å håndtere fremtidige klimautfordringer. Vi ønsker å understreke behovet for planmessig bygging for å sikre at ny infrastruktur og utbygging er bedre forberedt på ekstremværhendelser. Utover det her det verd å minne om anbefalingene fra klimarisikoutvalget fra 2018 (NOU 2018:17).

Klimasårbarhet som en del av bedrifters bærekraftstrategier

For å fremskynde bærekraftige praksiser og øke klimasårbarhetsbevisstheten i privat næringsliv, kan bedrifter oppmuntres til å vurdere sin egen klimasårbarhet som en del av deres bærekraftstrategi. Dette kan fremme en mer proaktiv tilnærming til klimatilpasning og hjelpe bedrifter med å identifisere og håndtere potensielle risikoer i en stadig mer klimapåvirket verden.

Forsvarets rolle

Vern av klima og miljø er også en del av samfunnsansvaret som Forsvaret har. Forsvarssektoren har laget en felles strategi som gjelder for Forsvaret, Forsvarsbygg, Forsvarsmateriell og Forsvarets forskningsinstitutt, for å redusere sitt klima- og miljøavtrykk. Dette er en plan som YS sitt medlemsforbund BFO stiller seg bak, og som de også har gitt innspill til. Vi vil understreke at arbeidet med klimatilpasning må være en kontinuerlig prosess. Bistand fra Forsvaret ved naturkatastrofer vil kunne bli viktigere på grunn av klimaendringer. Vi vil igjen påpeke samtidighetskonflikter mellom bistandsbehovene til offentlige myndigheter, politiet og andre bistandsaktører som her kan oppstå.

Kapittel 20: Digital sikkerhet

Norge er avhengig av teknologi og digitale systemer for at viktige funksjoner i samfunnet skal fungere, slik som energiforsyning, transport, helsevesen og finans- og betalingssystemet. Sårbarheter og feil i disse systemene kan føre til store forstyrrelser og økonomiske tap, og angrep mot digitale tjenester og cyberkriminalitet kan utgjøre betydelige trusler. YS vil påpeke at både arbeid med lovverk, internasjonalt samarbeid og det å ha gode beredskapsplaner på plass, er viktige elementer i oppfølgingen.

Internasjonalt samarbeid

Den norske beredskapen må styrkes for å adressere sårbarheter knyttet til matvaresikkerhet, infrastruktur, arbeidsplasser og andre kritiske funksjoner. Dette inkluderer behovet for et nært samarbeid med våre sikkerhetspartnere som EU, NATO og naboland for å dra nytte av deres erfaring og innsats for å forbedre cybersikkerhet og informasjonssikkerhet. I en stadig mer sammenkoblet verden er et slikt samarbeid avgjørende for å møte de utfordringene som digitale trusler representerer.

Kompetansebehov og kompetanseutvikling i digital sikkerhet

Opplæring og kompetanseutvikling spiller en sentral rolle i å styrke digital sikkerhet. YS vil fremheve utfordringene knyttet til kompetansemangel innenfor IKT-sektoren, og støtter tiltak for å øke antall studieplasser og tilby etter- og videreutdanning innen IKT-feltet. Dette er avgjørende for å sikre at Norge har den nødvendige kompetansen for å møte de stadig økende digitale utfordringene. Videre vil vi understreke behovet for å gi brukere av digitale systemer den nødvendige kunnskapen for å kunne agere som trygge digitale aktører. Dette innebærer opplæring både i arbeidslivet og utdanningssystemet, fra grunnskole til høyere utdanningsinstitusjoner. Å øke bevisstheten om digital sikkerhet og nettvett vil redusere risikoen for uaktsomme sikkerhetsbrudd.

Oppbevaring av data i utland

YS ønsker også å påpeke at den geopolitiske situasjonens usikkerhet krever økt oppmerksomhet på datasikkerhet og strategiske tilnærminger til oppbevaring av data. Vi må være forberedt på at vennlige land hvor vi oppbevarer data, ikke nødvendigvis vil forbli våre allierte.

Kapittel 21: Satellittbaserte tjenester

Satellittnavigasjonssystemer (GNSS) spiller en økende rolle i viktige samfunnsfunksjoner. EU har jobbet for overgangen til slike systemer innenfor sivil luftfart. Med tanke på geopolitiske faktorer og beredskap og samfunnssikkerhet, er det viktig å sikre at disse systemene har tilstrekkelig redundans til å sikre at samfunnskritiske oppgaver kan ivaretas. YS mener at kostnadene forbundet med denne ekstra redundansen bør dekkes av statsbudsjettet, og ikke av Avinor og de sivile luftromsbrukerne gjennom økte avgifter.

Kapittel 22: Nødetatene og den offentlig organiserte redningstjenesten

Ambulansetjenesten har de senere årene vært gjenstand for store endringer, og som en konsekvens er også utdanningen og kompetansesammensetningen i stadig utvikling. Spesialisering i sykehusene og større avstand til legevakt og akuttmottak har også stor betydning for tjenesten. Det har vært en stor vekst i antall ambulanseoppdrag og parallelt med dette også økning i antall kjørte kilometer. Økningen i antall ambulanserbiler har ikke vært den samme. Dette utfordrer akuttberedskapen. YS mener betoningen av god grunnberedskap og en godt utrustet førstelinje er viktig.

Forskriftsfeste responstider

Vi er glade for at kommisjonen peker på nødvendigheten av å forskriftsfeste responstider for ambulansetjenesten. Dette vil være et viktig styringsverktøy for helseforetakene i dimensjoneringen av beredskapen, men vil også styrke pasientsikkerheten og gi en trygghet for befolkningen for likeverdige ambulansetjenester i hele landet. De siste årene har det ikke vært publisert oversikter over ambulansenes responstider selv om dette ble anbefalt som en av kvalitetsindikatorerne i tjenestene av Akuttutvalget (NOU 2015:17 Først og fremst).

Tilfredsstillende yrkesskadeforsikring

Felles øvelser gjennom såkalte PLIVO-øvelser mellom nødetatene er nødvendige for å sikre at etatene er samkjørte ved større hendelser. Vi har erfart at særlig innen helse tas noe at risikoen nå ned ved slike øvelser i mangel på en tilfredsstillende yrkesskadeforsikring som også dekker ambulansepersonellets eventuelle skade under slike hendelser. Et slik nedtak i risiko minsker realismen i øvelsene og gjør personellet mindre forberedt på virkelige hendelser. Vi ber derfor om at regjeringen kommer tilbake med en helhetlig løsning som gir alt personell trygghet for en tilfredsstillende yrkesskadeforsikring.

Kapittel 24: Politiet

Politidirektoratets krisehåndteringsevne ved ekstraordinære hendelser ble styrket gjennom etablering av situasjonssenteret (PSS) i 2016. Rollen ble ikke minst tydeliggjort under pandemien i 2020-2021. Kommisjonen peker på at PSS har klare begrensninger med tanke på kapasitet ved ekstraordinære hendelser. YS mener at tiltak som øker kapasiteten til PSS er et viktig enkeltelement i det å skape en mer robust beredskap. Om løsningen er styrking av bemanning ved PSS, eller en løsning med samlokalisering med andre 24/7 sentraler i Oslo bør utredes nærmere. Det er imidlertid en kjensgjerning at politiet og PST har seks 24/7 sentraler nært ring 3. Å finne en balanse mellom spesialiserte behov og nasjonale behov blir viktig for å utnytte de samlede ressursene på en best mulig måte.

Politiets beredskapsevne er et uttrykk for kapasitet og kompetanse. Krav til kompetanse er økende, hvor trening og øvelser gjør en viktig forskjell. I en situasjon hvor politiets handlingsrom reduseres år for år, bør kapasitet og kompetanse være en sentral bærer når det skal utvikles ambisjonsnivå for politiet gjennom en langtidsplan. At politiet utfører oppdrag med kvalitet bygger tillit. Fravær av kvalitet er ødeleggende for tillit.

Kapasitet til å håndtere langvarige hendelser er en utfordring for dagens politi. Politiet hadde ikke håndtert grensekontrolloppgaven uten sterk støtte fra Forsvaret. Det er en bistand politiet ikke kan påregne å få i fremtidige kriser. For tiden pågår et arbeid etter oppdrag fra Justis- og Beredskapsdepartement for å utrede hvordan politiet kan forsterkes i en krise. NPL i YS har gitt sin

uttalelse i denne sammenheng, og vil fremheve at den beste forsikringen for å få et politi som håndterer langvarige hendelser, er en sterkere grunnbemanning. Alle andre løsninger vil ha konsekvenser i form av redusert kvalitet på tjenester.

Kapittel 25: Helseberedskap

Kompetanseutvikling

Helseberedskapen bygger på en samlet offentlig helsetjeneste og den daglige driften av helsetjenestene. Koronapandemien viste at mange flere yrkesgrupper og tjenester er relevante og viktige under en krise enn man før tok høyde for. Erfaringene herfra viste også at mange – særlig i førstelinjen - hadde fått for lite opplæring og trening i å håndtere ulike situasjoner. Helsetjenestene må gå gjennom kompetansen og se hvilke muligheter som ligger å utnytte og utvikle flere yrkesgruppers kompetanse bedre. Dette er avgjørende for å ha flere ressurser å spille på for å redusere prioriteringsutfordringene under en krise.

Standardisering av kompetanse og utstyr

For å sikre en enklere tilgang på personell utenfra i lokale hendelser der det trengs forsterkninger av personell fra andre områder, er det nødvendig at arbeidet med standardisering av kompetanse og utstyr i de akuttmedisinske tjenestene følges opp.

Samordning av utdanning og rekruttering av helsekompetanse

Forsvarets begrensede sanitetsressurser er i dag innrettet mot akutte militære behov. YS sitt medlemsforbund BFO er vel kjent med det økende behovet for helsefaglig kompetanse på sivil side, og dette medfører også store utfordringer med rekruttering til Forsvarets sanitet. Ved å ev. samordne utdanning og rekruttering av helsekompetanse, kunne man i større grad få levert de helsetjenestene som Forsvaret har behov for, og sammen kunne håndtere pasientvolumene ved større kriser og i krig. YS påpeker betydningen av at det sivil-militære samarbeidet på helseberedskapsområdet videreutvikles i alle faser. YS støtter de anbefalinger som er gitt i rapporten.

Kapittel 27: Finansielle tjenester

Økt bruk av underleverandører og utkontraktering:

I sin siste rapport om risikovurdering, poengterer Nasjonal Sikkerhetsmyndighet at lange og uoversiktlige leverandørkjeder utgjør en sårbarhet for angrep. Dette ble også trukket frem i Stortingsmeldingen om Nasjonal kontroll og digital motstandskraft for å ivareta nasjonal sikkerhet. Gitt finansnæringens rolle som en grunnleggende nasjonal funksjon, vil angrep på leverandørkjeder av IKT-tjenester med store kundebaser kunne få omfattende konsekvenser.

Finanstilsynet mottok i 2022 over 240 meldinger om utkontraktering. Dette tallet er 20% høyere enn foregående år. Finanstilsynets risiko og sårbarhetsanalyse (ROS, 2023) påpekte blant annet mangler i etterlevelsen av gjeldende regelverk ved utkontraktering av IKT-virksomhet, samt at enkelte foretak har mangelfull oppfølging av leverandørers etterlevelse av foretakets sikkerhetskrav. Økt bruk av underleverandører og utkontraktering bidrar til mer kompleksitet og lange leverandørkjeder, noe som igjen kan medføre sårbarhet for angrep eller operasjonell svikt.

EU forordningen, Digital Operational Resilience Act (DORA), har til hensikt å styrke den operasjonelle motstandsdyktigheten i finanssektoren. DORA stiller strengere krav til finansforetak i EU/EØS, samt deres leverandører av kritisk informasjonens- og kommunikasjonsteknologi (IKT). Denne forordningen vil dermed medføre krav til økt oppmerksomhet rundt verdikjedeproblematikken. Finansforetak i

Norge må allikevel ha et bevisst forhold til hva slags type kompetanse som utkontrakteres, og hva som ikke bør utkontrakteres.

YS sitt medlemsforbund Finansforbundet har tidligere kritisert utflagging av tjenester, blant annet grunnet tap av kompetanse. Vi mener derfor at det er grunnlag for å undersøke nærmere hvilke erfaringer næringen har gjort seg med det å legge IKT-funksjoner til land utenfor Norge, for å kartlegge hvilke konsekvenser dette har for det å kunne ivareta kritisk kompetanse i Norge. Utordringen med å ha for lite kompetanse er at vi mister verdifull bestiller-, innkjøps- og kontrollkompetanse, noe Finansmarkedsmeldingen for 2023 også belyser.

YS foreslår at det kartlegges hvilke erfaringer finansnæringen har med å legge IKT-funksjoner til land utenfor Norge, for å se hvilke konsekvenser dette har for det å kunne ivareta kritisk kompetanse i Norge. Det bør også vurderes om de etablerte mekanismene er tilstrekkelige for å møte dagens og fremtidens kompetansebehov innenfor finansnæringen

Behov for mer tverr-sektoriell samhandling:

På sektornivå er norsk finansnæring godt rustet i møte med cybertrusler. I finansnæringen arbeides det systematisk med beredskap og risikostyring. Beredskapsutvalget for finansiell infrastruktur (BFI), underlagt Finanstilsynet, kommer frem til og koordinerer tiltak for forebygging og respons på situasjoner som skaper forstyrrelser i den finansielle infrastrukturen. Finansnæringen har også et svært godt samarbeid gjennom, blant annet, Nordic Financial CERT (NFCERT).

Det er derimot et behov for økt tverr-sektoriell samhandling. Koordinering, informasjonsutveksling og tydelig rollefordeling på tvers av ulike sektorer er avgjørende for å sikre Norges totalberedskap. Man har også sett hvordan angrep på finansiell infrastruktur kan få konsekvenser for andre sektorer utenfor finanssektoren. Dette krever sentral krisehåndtering. Finansnæringen har lang erfaring og omfattende kompetanse med sikkerhet og risikostyring, og vil kunne bistå med verdifull kapasitet, dersom det legges til rette for dette.

YS foreslår at man bør sikre systematiske representasjon av finansnæringen i sentrale rådsstrukturer. I tillegg foreslår YS å styrke samhandling på tvers av sektorer og myndigheter, med tydelig rollefordeling og effektiv informasjonsutveksling.

Kapittel 29: Øvelser

Koronakommisjonen viste til at utilstrekkelige planer og risikoanalyser er en svært alvorlig mangel, og det samme gjelder manglende øving mellom sektorer i beredskapssamarbeidet.

Videreutvikle mekanismer for samhandling

For at flere aktører skal kunne samvirke og gjennomføre operasjoner på en best mulig måte, er vi nødt til å øve så realistisk som mulig. YS understreker behovet og viktigheten av å trene avdelinger og kapasiteter slik at vi forsikrer oss om at de virker i en reell situasjon. Videre må det øves og trenes jevnlig for å ha god kvalitet på soldater og utstyr. I de senere år er regler og rutiner for Forsvarets bistand til politiet og andre sivile myndigheter revidert og videreutviklet, og samarbeidet er forbedret. YS ser likevel at mekanismer for samhandling gjennom trening, øvelser og daglig drift må videreutvikles. YS sitt medlemsforbund Befalets Fellesorganisasjon (BFO) erfarer samtidig at øving og trening er redusert de siste årene, med de konsekvenser dette får for personell som skal være i beredskap.

Behov for ressurser til øvelser i luftfarten

YS ønsker å understreke betydningen av trening, samarbeid og erfaringsoverføring, også i luftfarten. Her er det rom for forbedringer, spesielt når det gjelder å tildele mer ressurser til slik trening. Det er viktig å anerkjenne kompleksiteten som er knyttet til samarbeid og koordinering av omfattende beredkapsressurser når en krise inntreffer. God koordinering mellom myndighetsaktørene som disponerer ulike helikopterberedkapsressurser under kriser er også en viktig faktor.

Øvelser for å unngå samtidighetskonflikter

Personell, som er den viktigste faktoren, er en knapphetsfaktor i stort sett alle samfunn og funksjoner, og særlig i mindre kommuner og lokalsamfunn. Mange har flere jobber og roller i samfunnet, og samtidighetsutfordringer oppstår lett i en krisesituasjon der en og samme person ikke kan fylle mer enn én rolle i gangen. Det er derfor nødvendig at beredskapen øves slik at dobbelt- og trippelfunksjoner kan avdekkes. Øvelser i større skala er nødvendig. Finland kan være et land å se til mht. realistiske øvelser i større skala.

Inkludering av sivilsamfunnet

Det å inkludere sivilsamfunnet i beredkapsøvelser er et viktig skritt mot å skape bedre forståelse, samarbeid og effektivitet i nødsituasjoner. Å fordele ressurser til tverrsektorielle øvelser vil bidra til å styrke samfunnets evne til å håndtere ulike kriser. Se for øvrig kommentarer om frivillig sektor og næringslivets rolle.

Felles samvirkekurs for nødetatene

Felles samvirkekurs for nødetatene kan spille en avgjørende rolle i å fremme samhandling og koordinering i krisesituasjoner. Evnen til effektivt samarbeid mellom nødetatene er essensiell for å kunne håndtere komplekse kriser på en effektiv måte.

Kapittel 31: En beredkapslovgivning for hele krisespektret

YS støtter forslagene fra kommisjonen og anser dem som viktige skritt for å styrke beredkapslovgivningen i Norge. En grundig gjennomgang og implementering av disse anbefalingene vil være viktig for å styrke Norges beredskap og evne til å håndtere fremtidige kriser på en effektiv og rettssikker måte.

YS sitt medlemsforbud BFO har i skriv datert 16. februar 2023 bedt Forsvarsdepartementet (FD) om å vurdere egne lov- og forskriftsverk om forvaltning av personell i Forsvaret for å avhjelpe ved en uønsket hendelse. Forsvaret består av ulike personellkategorier, og forvaltningen er regulert i ulike lovgrunnlag. Eksempelvis medførte Covid-19 behov for større harmonisering av regler for forvaltning av personellet. På samme måte som Forsvarets koronaforskrift ga bevegelsesfrihet, ga den midlertidige loven om forvaltning av personell i Forsvaret økt mulighet for å disponere også sivilt personell. En slik lov bør fra YS sitt perspektiv gjøres permanent, ev. en at regjeringen i en konkret krisesituasjon har myndighet til å fastsette ved forskrift hvorvidt de aktuelle bestemmelsene i loven skal gjelde.

Andre innspill:

Tollerne- en del av totalberedskapen

Det er viktig å understreke at Tolletaten spiller en vesentlig rolle i Norges totalberedskap, spesielt med hensyn til grensekontroll og nasjonale interesser. Tolletaten er en av få etater som har kontinuerlig tilstedeværelse og kontroll ved norske grenser, inkludert landegrenser, sjøveier og flyplasser. Etatens

ansvarsområde omfatter også håndhevelse av restriksjoner, forbud og avgifter knyttet til vareførsel til og fra landet, på vegne av 19 departementsområder og tilsyn.

Tolletaten har også viktige oppgaver knyttet til kontroll av kjøretøy og personer ved grensene. I tillegg er det etatens ansvar å sikre smidig og effektiv ekspedisjon ved grensene, i tråd med nasjonale, svenske og internasjonale avtaler og forpliktelser. Den legale vareførselen over grensene er av avgjørende betydning for Norge og det norske samfunnet. En fullstendig stans i vareførselen ved grenseoverganger ville raskt kunne føre til kaos og mangel på nødvendige varer, noe som ville ha alvorlige konsekvenser for både eksportører og importører. Dette ble tydelig demonstrert under koronapandemien da rykter om grensestengninger førte til hamstring og økonomiske tap.

Det er imidlertid bekymringsverdig at Tolletatens rolle og betydning for totalberedskapen i Norge ikke har blitt tilstrekkelig belyst i kommisjonens arbeid, spesielt i lys av mandatet for oppdraget. I tillegg har den vedvarende nedbyggingen av Tolletatens operative kapasitet gjennom årsvise budsjettkutt skapt utfordringer for etatens kontrollmuligheter og dermed svekket nasjonal beredskap. Vi oppfordrer derfor kommisjonen til å også vurdere Tolletatens rolle og ressursbehov i totalberedskapen for å sikre en effektiv og robust beredskap i Norge.

Beredskapselementer i Fiskeridirektoratet:

YS ønsker å gjøre Totalberedskapskommisjonen oppmerksom på at Fiskeridirektoratet, i tillegg til å ivareta viktige funksjoner knyttet til matforsyning, også besitter betydelige ressurser og kompetanse innen beredskap og nødhjelp. Blant de beredskapselementene som Fiskeridirektoratet har til rådighet, inngår flere hurtiggående båter med flere anvendelsesmuligheter:

- **Transport av personell:** Fiskeridirektoratets båter kan brukes til å transportere ulike grupper, inkludert politi, militært personell, sykepersonell, VIP-gjester og sivile. Denne mobiliteten er verdifull i kritesituasjoner og nødhjelpsoperasjoner.
- **Pasienttransport og førstehjelp:** Et annet viktig aspekt av beredskapen er evnen til å transportere pasienter eller skadde personer i tilfelle ulykker eller nødsituasjoner. Personellet er også trent i førstehjelp og medisinsk behandling, som kan være avgjørende i akutte situasjoner.
- **Transport av utstyr:** Båtene kan benyttes til å frakte nødvendig utstyr til ulike steder, og dette kan være kritisk for å støtte rednings- og beredskapsoperasjoner.
- **SAR-beredskap (Search and Rescue):** Fiskeridirektoratet har ressurser og kunnskap til å bidra i søk- og redningsaksjoner langs norskekysten, og dette er en viktig del av nasjonal beredskap.
- **Navigasjon og kjennskap til norske farvann:** Et vesentlig aspekt er også Fiskeridirektoratets grundige kjennskap til navigasjon langs hele Norges kyst. Dette gjør dem i stand til å manøvrere i krevende farvann under ulike forhold.
- **Tilknytning til nødnett:** Båtene er koblet til nødnettet, som gir muligheten til effektiv kommunikasjon og koordinering under beredskapsoperasjoner.
- **Høy marsjfart:** To av Fiskeridirektoratets båter har en marsjfart på over 30 knop, noe som gjør dem i stand til rask forflytning langs kysten og rask respons i nødsituasjoner.

Med vennlig hilsen,
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - YS